

dosarul nr. 2ra-849/18

Instanța de fond: Judecătoria Drochia, sediu Rîșcani (Judecător: Mihail Chilari)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (Judecători: A.Corcenco, A.Ciobanu, D.Stănilă)

Î N C H E I E R E

12 septembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

având în componență sa:

Președintele completului,

Judecător:

Valeriu Doagă

Judecători:

Tamara Chișca-Doneva și Dumitru Visternicean

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Vasilachi Alexandru și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Vasilachi Alexandru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale și Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 18 ianuarie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de către Vasilachi Alexandru, casată integral hotărârea din 18 octombrie 2017 a Judecătoriai Drochia, sediul Rîșcani și pronunțată o hotărâre nouă, de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 04 august 2016, reclamantul Vasilachi Alexandru a depus cerere de chemare în judecată împotriva Inspectoratului Fiscal Rîșcani privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Pe parcursul examinării cauzei, la 02 noiembrie 2016, Vasilachi Alexandru a depus o cerere suplimentară, concretizându-și cercul participanților la proces, adică prin cererea nouă reclamantul și-a îndreptat pretențiile împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

În motivarea cererilor de chemare în judecată, Vasilachi Alexandru a indicat că, în luna aprilie 2016 a fost bănuit că ar fi sustras un covor și o tumbă, iar din considerentul că rezulta o bănuială rezonabilă că bunurile sustrase se aflau în gospodăria sa, la 21 aprilie 2016, procurorul în Procuratura Rîșcani,

Victor Rauh a înaintat Judecătoriei Rîșcani un demers privind autorizarea efectuării percheziției la domiciliu său. La aceeași dată – 21 aprilie 2016, judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Rîșcani a admis demersul vizat și a autorizat efectuarea percheziției în cadrul gospodăriei sale.

Ca urmare la 06 mai 2016, în baza ordonanței și a încheierii judecătorului de instrucție, la domiciliul său în scopul depistării și ridicării bunurilor de care ar fi fost bănuit că le-ar fi sustras a fost efectuată percheziția, însă fără careva rezultat.

Din considerentul că a considerat autorizarea efectuării percheziției ilegală și nelegitimă, la 11 mai 2016 a depus recurs împotriva încheierii din 21 aprilie 2016 a judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Rîșcani, solicitând admiterea acestuia, casarea actului judecătoresc contestat, cu restabilirea sa în drepturi. Prin decizia din 22 iulie 2016 a Colegiului penal al Curții de Apel Bălți a fost admis recursul său, casată încheierea din 21 aprilie 2016 a Judecătoriei Rîșcani cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care demersul cu privire la autorizarea efectuării percheziției din 21 aprilie 2016, înaintat de către procurorul în Procuratura Rîșcani, Victor Rauh a fost respins ca fiind nefondat, fiind dispusă declararea nulă a procesului – verbal de percheziție din 06 mai 2016, prin care a fost efectuată percheziția la domiciliul său.

Din considerentul că în urma acțiunilor ilicite și neîntemeiate intentate de către organele de urmărire penală, reclamantul a fost supus unor serii întregi de suferințe psihice și fizice, care evident i-au agravat starea sănătății, deoarece prin acțiunile enunțate, dânsul a fost înjosit în fața lucrătorilor din raion și ponegriț în fața vecinilor care au aflat despre bănuiala că ar fi sustras careva bunuri. De asemenea, din cauza că i s-a ponegriț și imaginea feciorului, care activează în organele de poliție, a depus prezenta cerere de chemare în judecată.

Solicită reclamantul Vasilachi Alexandru, inclusiv în urma concretizării acțiunii, încasarea din contul statului în beneficiul său a prejudiciului moral în sumă de 100 000 lei (vol.I,f.d.1,20-21).

Prin hotărârea din 18 octombrie 2017 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani cererea de chemare în judecată înaintată de Vasilachi Alexandru a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a conchis că pentru ca acțiunea să fie admisă urmează ca aceasta să întrunească anumite condiții, stipulate expres la art. 6 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, condiție ce nu se atestă la caz. Or, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului (vol.I,f.d.133).

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 07 noiembrie 2017 Vasilachi Alexandru a declarat apel nemotivat, iar la 29 noiembrie 2017 apel motivat împotriva aceleși hotărâri, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii contestate și emiterea unei hotărâri noi, prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral (vol.I,f.d.f.d.140,159).

Prin decizia din 18 ianuarie 2018 a Curții de Apel Bălți a fost admis apelul declarat de către Vasilachi Alexandru, casată hotărârea din 18 octombrie 2017 a Judecătorei Drochia, sediul Rîșcani și pronunțată o hotărâre nouă, prin care cererea de chemare în judecată depusă de către Vasilachi Alexandru a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Vasilachi Alexandru a prejudiciului moral în sumă de 5000 lei.

La adoptarea unei asemenea soluții, instanța de apel cu referire la dispozițiile art. 1422, 1423 Cod civil, art. 3 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, a reținut că prima instanță nu a calificat corect din punct de vedere juridic acțiunea cu care a fost investită, or, la caz drepturile fundamentale garantate de Constituția Republicii Moldova a lui Vasilachi Alexandru au fost încălcate și în cazul dat sunt aplicabile prevederile art. 3, 6, 10 și 11 al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, art. art. 1398, 1404, 1422, 1423 Cod civil, motiv pentru care acțiunea a fost admisă parțial (vol.I.f.d.187).

Invocând netemeinicia și ilegalitatea deciziei enunțate, la 14 martie 2018, 15 martie 2018 și respectiv la 29 martie 2018, Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, au contestat-o cu recursuri separate, solicitând admiterea acestora, casarea deciziei din 18 ianuarie 2018 a Curții de Apel Bălți cu menținerea hotărârii din 18 octombrie 2017 a Judecătorei Drochia, sediul Rîșcani.

În susținerea recursurilor s-a indicat că, la examinarea cauzei instanța de apel a interpretat eronat normele de drept material, nefiind constatate și elucidate pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii.

La fel s-a indicat că, la caz, decizia instanței de apel este ilegală și neîntemeiată și care urmează a fi casată, pe motiv că nu a fost aplicată legea care trebuia să fie aplicată și s-a interpretat în mod eronat legea.

În acest sens, se invocă că, prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 nu sunt aplicabile acțiunii înaintate. Or, pentru ca acțiunea să fie admisă urmează ca aceasta să întrunească anumite condiții, stipulate expres la art. 6 a Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, condiții ce nu se atestă la caz. Totodată, s-a indicat că, poziția instanței de apel este eronată, deoarece prin prisma art. 3 alin. (1) a Legii nr. 1545-XIII, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

Plus la aceasta, recurenții au indicat că instanța de apel incorect a constatat existența unei fapte ilicite a organului de urmărire penală, care ar determina nașterea obligației statului de a repara prejudiciul, or, la caz nu există un act judecătorec (sentință de achitare sau a unei ordonanțe a procurorului de

scoatere de sub urmărire penală a intimatului – reclamant) prin care să fi fost constatat caracterul ilicit al acțiunilor organului de urmărire penală.

Prin urmare, instanța de apel neîntemeiat a dispus încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a sumei de 5000 lei.

În rezultat, instanța de apel s-a eschivat de la exercitarea obligației impusă prin lege, de înfăptuire a actului de justiție, a examinat superficial circumstanțele cauzei, nu a intrat în esența litigiului și nu a apreciat toate circumstanțele și probele existente ale cauzei, pronunțând o hotărâre neîntemeiată de admitere parțială a acțiunii, astfel fiindu-i încălcat în mod direct dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei, pe când prima instanță a constatat toate circumstanțele importante pentru soluționarea corectă a pricinii (vol.II,f.d.f.d.1-3,7-10).

La 15 martie 2017, manifestând dezacord față de decizia instanței de apel, Vasilachi Alexandru a contestat-o cu recurs, solicitând admiterea acestuia, modificarea deciziei instanței de apel în sensul majorării mărimii compensației prejudiciului moral de la suma de 5000 lei până la suma de 100 000 lei.

În motivarea recursului a indicat că, la stabilirea prejudiciului moral dispus spre încasare din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, instanța de apel nu a ținut cont de natura dreptului lezat, de caracterul și gravitatea suferințelor suportate, de statutul social al său și de faptul că i-au fost încălcate drepturile constituționale, ce au dus atingere demnității umane, fiind supus unor acțiuni ilicite ale organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești, motiv pentru care consideră că suma de 100 000 lei solicitată prin cererea de chemare în judecată este reală și rezonabilă în măsură de a atenua suferințele psihice cauzate dânsului, care a avut de suferit unele frustrări, incertitudini și neliniști pe tot parcursul acestei perioade (vol.II,f.d.5).

La 04 aprilie 2018 și, respectiv la data de 25 mai 2018 în adresa lui Vasilachi Alexandru a fost expediată copia recursurilor declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (vol.II,f.d.17), însă primul nu și-a exercitat dreptul procedural și nu a depus referință în termenul stabilit de lege, motiv pentru care admisibilitatea recursurilor s-a dispus în lipsa acesteia.

De asemenea, la 04 aprilie 2018 și, respectiv la data de 25 mai 2018 în adresa Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova și Inspectoratului Fiscal Rîșcani a fost expediată copia recursului declarat de Vasilachi Alexandru cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (vol.II,f.d.17), iar la 03 mai 2018 Serviciul Fiscal de Stat a depus referință, solicitând instanței examinarea obiectivă a cauzei (Vol.II,f.d.19).

Prin încheierea din 16 mai 2018 a Curții Supreme de Justiție cauza civilă sus-enunțată a fost ridicată de la examinare în ordine de recurs și a fost remisă Curții de Apel Bălți pentru emiterea unei decizii suplimentare (vol.II,f.d.24).

Prin decizia suplimentară din 07 iunie 2018 a Curții de Apel Bălți, s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Vasilachi Alexandru a cheltuielilor de judecată în sumă de 500 lei. În rest, pretențiile reclamantului privind încasarea prejudiciului moral în sumă de 95000 lei au fost respinse (vol.II,f.d.38).

Conform art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursurile depuse la 14 martie 2018, 15 martie 2018 și respectiv la 29 martie 2018 sunt declarate în termen, având în vedere faptul că, decizia recurată a fost pronunțată la 18 ianuarie 2018 (vol.I,f.d.187) și recepționată de către recurenții Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Vasilachi Alexandru și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova la 19 februarie 2018 (vol.I,f.d.199-201).

Examinând temeiurile recursurilor declarate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Vasilachi Alexandru și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile vizate urmează a fi declarate inadmisibile.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Vasilachi Alexandru și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Vasilachi Alexandru și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432. alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995, hotărârea Nersesyanyan contra Armeniei din 19 ianuarie 2010).

Instanța de recurs mai reține că CtEDO, în jurisprudența sa, a constatat că, dreptul de acces la instanța de judecată nu este absolut. Există limitări implicite admise (cauza Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de

admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 CEDO procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare, depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective. Trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (Botten împotriva Norvegiei, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile, care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (Helmens împotriva Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibile recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Vasilachi Alexandru și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 269-270, 431 alin.(2), art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursurile declarate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Vasilachi Alexandru și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Dumitru Visternicean